C/2025/768

11.2.2025.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora

Demokracija u Africi: trenutačno stanje i izgledi za budućnost. Koju ulogu može imati EGSO?

(samoinicijativno mišljenje)

(C/2025/768)

Izvjestitelj: **Carlos Manuel TRINDADE**

Savjetnik/ica:	Paulo Pedroso
Odluka Plenarne skupštine:	18.1.2024.
Pravna osnova:	pravilo 52. stavak 2. Poslovnika
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za vanjske odnose
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	12.11.2024.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	4.12.2024.
Plenarno zasjedanje br.:	592
Rezultat glasanja (za/protiv/suzdržani):	167/0/2

1. Zaključci i preporuke

1.1. Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) smatra da demokracija podrazumijeva poštovanje ljudskih prava, snažne institucije, diobu vlasti, jamčenje vladavine prava i neovisnosti pravosuđa, slobodne i poštene izbore, odgovornost prema građanima, pravo na puno sudjelovanje u društvu i borbu protiv diskriminacije.

1.2. EGSO prepoznaje i dijeli stajalište Ujedinjenih naroda da je izvršavanje ovlasti koje se temelji na poštovanju volje naroda ključan element općeg koncepta demokracije, naveden u preambuli Povelje Ujedinjenih naroda, koju smo potpisali „mi, narodi”, a koji se nastoji postići temeljnim načelima utvrđenima u Međunarodnom paktu o građanskim i političkim pravima, kojim se utvrđuje pravo narodâ na samoodređenje, a države obvezuju da štite građanska i politička prava svih osoba na svojem teritoriju i pod njihovom jurisdikcijom, bez diskriminacije na temelju rase, boje kože, spola, jezika, vjere, mišljenja, političkih ili drugih uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovinskog stanja, rođenja ili neke druge okolnosti.

1.3. EGSO čvrsto vjeruje da Europska unija u svim svojim područjima djelovanja mora promicati sljedeća načela:

— ljudska prava sadržana u Općoj deklaraciji Ujedinjenih naroda o ljudskim pravima (1948.);

— vrijednosti Europske unije sadržane u odredbama Povelje Europske unije o temeljnim pravima (2000/C-364/01) i u Ugovorima EU-a;

— poštovanje glavnih konvencija Međunarodne organizacije rada (MOR).

1.4. EGSO cijeni i pozdravlja potporu Afričke unije demokratskim vrijednostima izraženima u njezinu osnivačkom aktu, a to su promicanje demokratskih načela i institucija, sudjelovanja građanstva i dobro upravljanje, kao i promicanje i zaštita ljudskih prava i prava naroda, u skladu s Afričkom poveljom o ljudskim pravima i pravima naroda i drugim relevantnim instrumentima u vezi s ljudskim pravima. EGSO isto tako pozdravlja angažman Afričke unije na promicanju demokracije, kako je utvrđeno u Afričkoj povelji o demokraciji, izborima i upravljanju, i sa zadovoljstvom ukazuje na to da Program Afričke unije za razdoblje do 2063. stavlja velik naglasak na obveze u pogledu dobrog upravljanja, demokracije, poštovanja ljudskih prava, pravosuđa i vladavine prava.

1.5. EGSO pozdravlja razvoj demokracije u Africi i doprinos afričkih građana i građanki tom razvoju, kao i činjenicu da je potpora stanovništva demokraciji u Africi veća nego u mnogim drugim dijelovima svijeta iako je u proteklom desetljeću donekle narušena.

1.6. Međutim, EGSO napominje da je u mnogim afričkim zemljama potrebno ojačati ulogu parlamenata i poduzeti mjere za povećanje povjerenja javnosti u funkcioniranje demokracije.

1.7. S obzirom na to da su mir, sigurnost, stabilnost, gospodarski rast, društveni napredak i demokracija usko povezani, EGSO pozdravlja važnu ulogu Afričke unije u promicanju te povezanosti u svim fazama procesa demokratskog razvoja i podsjeća da nadnacionalne institucije ne mogu učinkovito funkcionirati bez predane suradnje i angažmana svojih država članica i političkog vodstva. Isto tako smatra da je za učinkovitije ispunjavanje misije Afričke unije prijeko potrebno ojačati predanost afričkih država Afričkoj uniji i njihovu suradnju s njom.

1.8. EGSO je svjestan da su za decentralizaciju moći potrebni mobilizacija resursa i jačanje institucionalnih kapaciteta te poziva europske institucije da pojačaju suradnju u cilju razvoja demokracije i povećanja povjerenja i sudjelovanja javnosti.

1.9. Kad je riječ o podupiranju razvoja demokracije u Africi, EGSO smatra da bi se europski pristup trebao temeljiti na odnosu ravnopravnih partnera i uzeti u obzir složenost situacije na tom kontinentu u pogledu gospodarskog razvoja, društvenog napretka, stupnja razvoja kritične infrastrukture, raznolikosti te geopolitičkih i strateških interesa, uz poštovanje utvrđenog okvira za odnose između Europske unije i afričkog kontinenta.

1.10. EGSO smatra da Europska unija nije posvetila dovoljno pozornosti geopolitičkoj ulozi Afrike. Jedan od čimbenika koji je tome doprinio jest nerazborito ponašanje nekih država članica, što za posljedicu ima nedostatke u vođenju zajedničke vanjske politike EU-a, što je trend koji svakako treba preokrenuti.

1.11. EGSO je svjestan da se Afrika u svom demokratskom razvoju suočava s unutarnjim i vanjskim prijetnjama zbog jačanja uloge vanjskih sila koje ne pokazuju interes za jačanje demokracije i unutarnje ranjivosti na korupciju, koja se može pripisati kako ponašanju aktera koji je prakticiraju, tako i onih koji je prihvaćaju.

1.12. EGSO smatra da je u tom kontekstu strategija Global Gateway, pokrenuta 2021., od velike važnosti za odnose EU-a i Afrike i ponavlja, kako je navedeno u mišljenju posvećenom toj strategiji ([1]), da će ta inicijativa omogućiti Europskoj uniji da ojača svoje gospodarske i političke veze s partnerskim zemljama, čime će osigurati poštovanje demokratskih i socijalnih načela i istodobno se uspješno natjecati u izgradnji i održavanju infrastrukture na globalnoj razini. Osim toga, ponavlja da se programi ulaganja u okviru te strategije moraju temeljiti na procjenama učinka i uzeti u obzir aspekte sagledane iz geopolitičke i strateške perspektive i povezane s demokratskim sudjelovanjem i gospodarskom, socijalnom i okolišnom održivošću projekata.

1.13. EGSO je uvjeren da zajedno s priznatim predstavnicima afričkog civilnog društva, bilo da je riječ o platformama, forumima ili volonterima i volonterkama, kao i sa socijalnim partnerima iz Afrike, može pomoći u promicanju demokratskih vrijednosti, obrani ljudskih prava i potpori demokratskim režimima, oslanjajući se pritom na Sporazum iz Samoe.

([1]) SL C, C/2024/1574, 5.3.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1574/oj.

1.14. Uzimajući u obzir Sporazum iz Samoe, kojim su predviđeni institucionalni mehanizmi koji pružaju strukturiran prostor za sudjelovanje civilnog društva putem civilnog i socijalnog dijaloga, EGSO ima dobre uvjete da iskoristi svoje dugogodišnje znanje i iskustvo, uz poštovanje autonomije dionika, za suradnju s afričkim civilnim društvom u svrhu ispunjavanja svoje misije gospodarskog rasta, društvenog napretka i razvoja demokracije u Africi. EGSO podsjeća da je u okviru ciljane intervencije Odbora za praćenje odnosa EU-a i AKP-a u posljednjih 20 godina stekao znatno iskustvo u odnosima s Afrikom zahvaljujući brojnim inicijativama koje je pokrenuo i raznim misijama koje je proveo u raznim afričkim državama i da bi to iskustvo trebalo očuvati, nastaviti i iskoristiti njegove prednosti. Zahvaljujući tom radu Odbor i njegovi afrički partneri raspolažu vrijednim potencijalom za promicanje civilnog, socijalnog i političkog dijaloga i poticanje afričkih civilnih društava, uključujući jačanje socijalnih partnera.

1.15. EGSO odlučno ponavlja svoju preporuku Komisiji da predvidi financijske instrumente za potporu programima i projektima za izradu studija i prognostičkih analiza o položaju organizacija civilnog društva i socijalnih partnera u državama AKP-a, u ovom slučaju u Africi, kako bi se osiguralo da se njihove potrebe uzmu u obzir pri stjecanju vještina potrebnih za vodeće uloge, njihove tehničke kapacitete i provedbu predviđenih institucionalnih mehanizama.

1.16. EGSO će u okviru svojih nadležnosti nastaviti provoditi i poboljšavati svoje aktivnosti promicanja i potpore afričkih organizacija civilnog društva i socijalnih partnera pomažući im da se etabliraju, organiziraju i djeluju te sudjelujući u jačanju njihovih institucionalnih kapaciteta kako bi se pridonijelo cilju Europske unije da poveća otpornost demokracije u Africi.

1.17. EGSO će se u svojem djelovanju voditi načelom da je promicanje građanskih, političkih, socijalnih, gospodarskih i kulturnih prava neodvojivo povezano s gospodarskim rastom i društvenim napretkom. Iako su to u nekim afričkim zemljama osjetljiva pitanja, prava žena, rodna ravnopravnost i seksualna orijentacija sastavni su dio demokratske kulture te bi Europska unija u okviru svojeg partnerstva s Afrikom trebala poticati razvoj u tom području, imajući na umu da se kulturno usvajanje novih vrsta odnosa na razini cjelokupnog stanovništva odvija sporo i postepeno.

1.18. EGSO pozdravlja potpisivanje Memoranduma o razumijevanju s Gospodarskim, socijalnim i kulturnim vijećem Afričke unije (ECOSOCC) 17. srpnja 2024., što je prema njegovu mišljenju od velike važnosti za jačanje doprinosa civilnog društva partnerstvu Europe i Afrike.

2. **Opće napomene o zajedničkim demokratskim vrijednostima**

2.1. Mjere za izgradnju i jačanje demokracije putem suradnje imaju političku dimenziju, ali i snažnu komponentu civilnog i socijalnog dijaloga, kao i stvaranja odgovarajućih institucija za sudjelovanje slobodnih i neovisnih pokreta i organizacija civilnog društva, kao i socijalnog dijaloga među socijalnim partnerima.

2.2. Postoji stalna i neraskidiva veza između demokratskog okruženja s jedne strane i gospodarskog rasta, okolišne održivosti i društvenog napretka s druge strane, koji se nalaze u uzajamnom odnosu i utjecaju.

2.3. Provedba odgovarajućih javnih politika i povjerenje javnosti u demokratske institucije ključni su elementi za sudjelovanje građana. To je povjerenje u institucije teško održati i, nakon što se izgubi, za njegovo ponovno uspostavljanje potrebno je mnogo vremena.

2.4. U tom kontekstu EGSO ponavlja da su univerzalna ljudska prava, kao što su temeljna radnička prava, sloboda poduzetništva, pravo na zdrav okoliš i vladavina prava, temeljne zajedničke vrijednosti. One zajedno s ciljevima održivog razvoja čine minimalni međunarodno dogovoreni standard za razvojne programe i temelj su ravnopravnog partnerstva za razvoj ([2]).

([2]) SL C 429, 11.12.2020., str. 105.

2.5. Postoje ozbiljne prijetnje demokraciji na globalnoj razini. EGSO se slaže s Europskim parlamentom da Europska unija mora biti u potpunosti spremna boriti se protiv porasta i negativnog utjecaja autoritarizma, neliberalizma i ekstremizma, kao i prijetnji očuvanju ljudskih prava te sve prisutnijih napada na univerzalnost ljudskih prava, demokraciju, vladavinu prava i međunarodno humanitarno pravo ([3]). Naglašava i da je korupcija prijetnja demokraciji i da se protiv nje treba boriti.

3. **Posebne napomene**

3.1. ***Trenutačna situacija u Africi***

3.1.1. Afrika je heterogen kontinent čije se zemlje uvelike razlikuju po razini gospodarskog razvoja, raznolikosti političkih institucija i gospodarskih, društvenih i političkih problema s kojima se suočavaju, iako su kao nacije sve proizašle iz procesa dekolonizacije. Demokratska dinamika na kontinentu vrlo je raznolika jer on ni u trenutačnim okolnostima ni u početnoj situaciji nije slijedio ujednačen obrazac ili trend. Naime, iako je u nekim državama ili regijama koje su razvile otporne demokracije postignut znatan napredak, u drugima je došlo do nazadovanja, ponekad i vrlo velikog.

3.1.2. Jačanje demokracije u cijelom je svijetu proces koji je povezan s povećavanjem i raspodjelom bogatstva. U konkretnom slučaju Afrike važno je da se usporedno s promicanjem demokracije i demokratskih institucija bavi i problemom kašnjenja u razvoju i nedostacima u raspodjeli bogatstva.

3.1.3. Prema Afrobarometru afrički građani predani su demokraciji, odgovornosti političkih aktera i vladavini prava, a iako mnogi od njih vjeruju da je njihova zemlja demokracija, nisu zadovoljni njezinom razinom demokracije ([4]). Potpora građanstva demokraciji veća je u Africi nego u drugim dijelovima svijeta iako je u posljednjih deset godina narušena i opada u nekoliko zemalja, dok se dolazak vojske na vlast sve više prihvaća ([5]).

3.1.4. U mnogim afričkim zemljama postoji percepcija da su nacionalni rezultati ispod globalnog prosjeka u važnim područjima kao što su nepostojanje korupcije, neupitnost provedbe zakona, neovisnost pravosuđa, vjerodostojni izbori i postojanje izabranih tijela vlasti ([6]).

3.1.5. U Africi u velikoj mjeri nedostaje kritične infrastrukture, koja je ključna za postizanje ciljeva održivog razvoja, posebno u sektoru vodoopskrbe i odvodnje, energetici, prometu te komunikacijskim i informacijskim tehnologijama. Partnerstvo između Europe i Afrike mora imati vodeću ulogu u razvoju te infrastrukture.

3.1.6. I dalje se razgovara o tome kako ojačati demokraciju u Africi, pri čemu se oscilira između trendova kojima se promiče provedba zapadnjačkog i europsko-američkog modela demokracije i vizija prema kojima bi model trebalo prilagoditi odnosno stvoriti poseban afrički model koji se temelji na zajednici i sudjelovanju. U svakom slučaju, demokracija ima neka opća obilježja koja su joj svojstvena, a to su sloboda, sloboda izražavanja, vladavina prava, dioba vlasti, uvažavanje stavova civilnog društva i njegovo sudjelovanje te ljudski razvoj.

3.1.7. EGSO prepoznaje i cijeni znatan trud koji su građani i građanke u Africi ulagali u izgradnju demokratskih institucija od vala demokratizacije 90-ih godina prošlog stoljeća. Iako je većina zemalja tog kontinenta uvela višestranačke izbore, mnoge od njih trebale bi ojačati ulogu parlamenata i povećati povjerenje javnosti u funkcioniranje nacionalnih demokratskih institucija.

([3]) Izvješće o ljudskim pravima i demokraciji u svijetu i politici Europske unije u tom području – godišnje izvješće za 2023., stavak 3.

([4]) Zamfir, Ionel, *EU support to democracy and good governance in Africa* (Potpora EU-a demokraciji i dobrom upravljanju u Africi), brifing Službe Europskog parlamenta za istraživanja, studeni 2017.

([5]) Afrobarometar, *African insights 2024: Democracy at risk – the people's perspective* (Uvidi iz Afrike 2024. – Ugrožena demokracija – stajalište stanovništva).

([6]) Međunarodni institut za demokraciju i pomoć pri izborima (International IDEA), *The Global State of Democracy Indices* (Indeksi globalnog stanja demokracije), verzija 7. 1., 2003. Podatke je predstavio Roba A. Sharamo na savjetovanju koje je EGSO organizirao u okviru pripreme ovog mišljenja.

3.1.8. Afrička unija u svoj je program do 2063. uključila dobro upravljanje, demokraciju, poštovanje ljudskih prava, pravosuđe i vladavinu prava.

3.1.9. Dobro upravljanje podliježe mehanizmu istorazinske ocjene, čije postojanje EGSO pozdravlja i naglašava njegovu važnost. Riječ je o dobrovoljnom i isključivo afričkom mehanizmu kojim se ocjenjuje upravljanje i provjerava usklađenost s obvezama preuzetima na afričkoj i međunarodnoj razini, posebno u području demokracije, političkog i gospodarskog upravljanja, poslovnog upravljanja i socioekonomskog razvoja, na temelju čega se sastavljaju javna izvješća i razvijaju nacionalni akcijski programi. Odbor pozdravlja činjenicu da su afričke države uspostavile taj mehanizam i poziva ih da ga nastave provoditi.

3.1.10. Europa može imati ulogu partnera u izgradnji afričkih demokratskih modela usklađenih s težnjama građana, osobito mladih.

3.1.11. Promicanje dostojanstvenog rada neraskidivo je povezano s demokratskim razvojem. Važno je da Europska unija i Afrika promiču uvođenje standarda i instrumenata MOR-a, posebno njezinih temeljnih konvencija.

3.1.12. U većini afričkih zemalja prevladava privatno gospodarstvo neformalnog karaktera koje narušava pošteno tržišno natjecanje i znatno pridonosi visokoj razini nesigurnosti radnih mjesta, siromaštva i socijalne ranjivosti, što utječe na društvo i društvene odnose. Formalizacijom gospodarske aktivnosti jača se autonomija civilnog društva i uzajamno povjerenje između građana, gospodarskih subjekata i države. Zbog toga EGSO poziva da se doista provede Preporuka MOR-a br. 204 o prijelazu s neformalne na formalnu ekonomiju ([7]).

3.1.13. Zbog raširenosti neformalne ekonomije, slabe prisutnosti modernih gospodarskih sektora i problema u odnosima između države i građana koji iz toga proizlaze, te su zemlje izložene riziku od povećanja društvenih nejednakosti, teško mogu iskoristiti svoje demografske prednosti, koje mladima u Africi nude dragocjene mogućnosti i prijeti im sve veća opasnost da upadnu u začarani krug koji otežava razvoj demokracije.

3.1.14. Iz niza analiza razvoja afričke demokracije mogu se iščitati razlozi za zabrinutost. Prema sažetku izvješća Europskog parlamenta o istraživanju iz 2017., demokratski razvoj kontinenta koče trendovi zabilježeni u nekoliko zemalja, ali ne u svima – niska kvaliteta izbora, trajno zadržavanje dominantnih stranaka na vlasti, manipuliranje i varanje na izborima te kontrola medija i pravosuđa koja guši oporbena mišljenja. U tom kontekstu EGSO ponovno ističe važnost vjerodostojnosti izbornih postupaka i učinkovitosti promatračkih misija.

3.1.15. Koncentracija vlasti stvara povoljne uvjete za državne udare, dok decentralizacija vlasti otvara mogućnost da demokratski procesi postanu uključiviji i da se poveća sudjelovanje građana.

3.1.16. Posljednjih se godina čak i povećao broj državnih udara i njihovih pokušaja, što upućuje na trend koji treba razumjeti i uzeti u obzir u mjerama koje će institucije Europske unije poduzimati u budućnosti.

3.1.17. U Africi je tranzicija na demokraciju otežana zbog brojnih, često međusobno povezanih problema:

— zemlje s nestabilnim vladama imaju i prilično slabe rezultate u socijalnom i gospodarskom razvoju;

— zbog dugotrajne prisutnosti vojske na vlasti stanovništvo je često pod dojmom da je nenasilna demokratska tranzicija nemoguća;

— strani akteri pridonose dezinformiranju;

— političke institucije, gospodarstvo i društvo izloženi su korupciji koja uzrokuje poremećaje;

— smanjuje se prostor za građansko djelovanje.

([7]) Preporuka usvojena na Međunarodnoj konferenciji rada na njezinoj 104. sjednici održanoj 12. lipnja 2015. u Ženevi, vidjeti https://www.ilo.org/resource/ilc/104/recommendation-no-204-concerning-transition-informal-formal-economy.

3.2. ***Afrika i globalna geopolitika***

3.2.1. Europska unija i dalje je glavni partner Afrike u razvojnoj suradnji, ulaganjima i trgovini.

3.2.2. U očima mnogih afričkih aktera, bez obzira na to dolaze li iz vlasti ili civilnog društva, Europska unija Africi pristupa pretjerano birokratski. Tu percepciju trebalo bi ispraviti poticanjem kapaciteta Unije da prilagodi svoje djelovanje okruženjima u kojima namjerava razviti suradnju.

3.2.3. EU je 2021. pokrenuo strategiju ulaganja od posebne važnosti za Afriku pod nazivom Global Gateway i obećao da će u razdoblju od 2021. do 2027. izdvojiti do 300 milijardi eura za ulaganje u poboljšanje digitalne, energetske i prometne infrastrukture, kao i za jačanje zdravstvenih, obrazovnih i istraživačkih sustava diljem svijeta. Na taj je način mobilizirano do 150 milijardi eura za ulaganja na afričkom kontinentu. Kako je naveo u mišljenju o toj strategiji ([8]), EGSO:

— smatra da će strategija Global Gateway omogućiti jačanje gospodarskih i političkih veza s partnerskim zemljama EU-a, čime će se osigurati poštovanje europskih demokratskih i socijalnih načela, a EU-u istodobno omogućiti uspješno natjecanje u izgradnji i održavanju infrastrukture na globalnoj razini;

— naglašava da je izuzetno važno da se programi ulaganja u okviru strategije Global Gateway temelje na procjeni učinka, koja bi trebala uzeti u obzir aspekte od strateške geopolitičke važnosti, ali i osigurati demokratsko sudjelovanje u razvojnim inicijativama u partnerskim zemljama te zajamčiti gospodarsku, socijalnu i okolišnu održivost projekata.

3.2.4. Iako je europski privatni sektor odlučan u namjeri da sudjeluje u procesu gospodarskog razvoja u Africi, i dalje postoje znatne institucionalne prepreke u pogledu pravnog okvira i zaštite ulaganja, čvrsto ukorijenjeni problemi korupcije u društvu zbog nepostojanja neovisnog pravosuđa i nedostaci u razvoju kao što su nedostatne vještine radne snage i manjak infrastrukture, što se može riješiti partnerstvima i suradnjom.

3.2.5. EGSO poziva europske i afričke institucije da prioritet suradnje između Europe i Afrike bude borba protiv korupcije i njezinih destabilizirajućih učinaka na gospodarstva i društvo.

3.2.6. EGSO smatra da Europska unija već dugo podcjenjuje geopolitičku i stratešku ulogu afričkog kontinenta i zbog toga izražava žaljenje. Taj je nedostatak pogoršan nepromišljenim strategijama nekih europskih država i posljedičnim nedostacima u provedbi zajedničke vanjske politike EU-a. Djelovanje nekih neeuropskih država u regiji znatno je pridonijelo toj situaciji. To je slučaj s destabilizirajućim aktivnostima Rusije i velikim ulaganjima Kine u okviru njezine geopolitičke strategije za Afriku.

3.2.7. Rizik od nazadovanja demokracije na afričkom kontinentu potiču međunarodna strategija koju Kina provodi u okviru inicijative „Jedan pojas, jedan put”, i međunarodna strategija Rusije, koja se uglavnom provodi putem ruskih poduzeća, među ostalim i onih paravojnih, kao što je Wagner.

3.2.8. Za razliku od Europske unije, te dvije zemlje ne temelje svoju međunarodnu politiku na univerzalnim vrijednostima te stoga imaju status povlaštenih partnera u odnosima s autokratskim režimima ili vladama koje su prema njima preuzele političke odnosno gospodarske obveze.

3.3. ***Odnosi EU-a i Afrike***

3.3.1. U članku 21. Ugovora o Europskoj uniji navodi se da se djelovanje Unije na međunarodnoj sceni vodi načelima koja su nadahnjivala njezino stvaranje, uključujući ljudsko dostojanstvo, slobodu, demokraciju, jednakost, vladavinu prava i poštovanje ljudskih prava.

([8]) SL C, C/2024/1574, 5.3.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1574/oj.

3.3.2. U skladu sa zajedničkom strategijom Afrike i EU-a, kojom se pruža dugoročni sveobuhvatni okvir za odnose Afrike i Europske unije, načela kojima se vodi njihovo partnerstvo su jedinstvo Afrike, njezina međuovisnost s Europom, zajednička angažiranost i odgovornost te poštovanje ljudskih prava, demokratskih načela, vladavine prava i prava na razvoj.

3.3.3. U okviru navedene strategije Europska unija i Afrika mogu surađivati kako bi iskoristile prilike, riješile probleme i razvile mjere kojima se osiguravaju stabilnost, mir, sigurnost, ljudska prava, demokracija, rodna ravnopravnost, održivi izvori zarade, održiv gospodarski rast koji se temelji na zdravim ekosustavima, socijalna kohezija i dobro upravljanje.

3.3.4. Unutar tog općeg okvira Europska unija i Organizacija afričkih, karipskih i pacifičkih država (OAKPD) sklopile su u studenom 2023. Sporazum iz Samoe, kojim se zagovara ravnopravno partnerstvo. Međutim, u praksi se pokazalo da su strukture afričkog partnera krhkije, s manjim političkim nadležnostima i da nemaju dovoljno sredstava. Sredstva dostupna OAKPD-u znatno su niža od sredstava Europske unije. S obzirom na te razlike, EGSO preporučuje Uniji da razvije mehanizme za uravnoteženje odnosa između dviju strana.

3.3.5. EGSO smatra da bi za pravilnu provedbu Sporazuma iz Samoe bilo primjereno da se stranke dogovore o pokazateljima napretka.

3.3.6. Novim konsenzusom o razvoju, koji su u lipnju 2017. zajednički odobrili Komisija, Vijeće, Parlament i visoka predstavnica, demokracija se ponovno stavlja u širi kontekst razvojnih politika.

3.3.7. U zaključcima Vijeća o Akcijskom planu EU-a za ljudska prava i demokraciju za razdoblje 2020. – 2024. među prioritetima se nalaze izgradnja otpornih, uključivih i demokratskih društava te promicanje globalnog sustava za ljudska prava i demokraciju.

4. **EGSO i afričko civilno društvo**

4.1. U tom je kontekstu glavno pitanje kako EGSO može pridonijeti promicanju demokratskih vrijednosti i obrani demokratskih režima u Africi, uzimajući u obzir Sporazum iz Samoe i partnerstvo EU-a i Afrike.

4.2. Treba imati na umu ulogu društvenog i gospodarskog razvoja i prostora za građansko djelovanje u izgradnji otpornih demokracija.

4.3. U tom pogledu EGSO ponavlja da poštovanje univerzalnih ljudskih prava, kao ključnih zajedničkih vrijednosti, mora biti temelj svakog političkog angažmana u ravnopravnom razvojnom partnerstvu s Afrikom ([9]).

4.4. EGSO je uvjeren, kao što je navedeno u mišljenju o Zajedničkoj komunikaciji Europskom parlamentu i Vijeću „Novi poticaj partnerstvu Afrike i EU-a”, da može, zajedno s priznatim predstavnicima civilnog društva (platforma, forum, volonteri) i socijalnim partnerima u Africi, na bitan način doprinijeti demokraciji i ljudskim pravima ([10]).

4.5. Okvir koji treba uzeti u obzir jest Sporazum iz Samoe, a osobito partnerstvo EU-a i Afrike. Tim se sporazumom predviđa postojanje institucionalnih mehanizama koji pružaju strukturirani prostor za sudjelovanje civilnog društva putem civilnog i socijalnog dijaloga, s čime EGSO ima dugogodišnje iskustvo.

4.6. Memorandum o razumijevanju koji su 17. srpnja 2024. potpisali EGSO i Gospodarsko, socijalno i kulturno vijeće Afričke unije (ECOSOCC) vrlo je važan korak prema jačanju tog doprinosa. Te dvije institucije ojačat će svoju suradnju ponovnim potvrđivanjem strateškog partnerstva između Afričke unije i Europske unije, promicanjem obnovljenog demokratskog dijaloga i učvršćivanjem suradnje između civilnog društva u Europi i Africi u promicanju gospodarskog i socijalnog razvoja, jačanju sudjelovanja civilnog društva i ostvarivanju cilja održivog razvoja.

([9]) SL C 429, 11.12.2020., str. 105., točka 1.1.
([10]) SL C 237, 6.7.2018., str. 66., točka 1.4.

4.7. Iako se država i civilno društvo moraju međusobno jačati, u Africi se često smatraju protivnicima, a čelnici na vlasti optužuju civilno društvo da ih pokušava destabilizirati i svrgnuti. Za dobrodošlu promjenu vlasti potreban je institucijski kontinuitet koji treba ojačati, jasno razdvajajući područja djelovanja države i civilnog društva, a ne smiju se isključiti ni zdrava neslaganja na političkoj sceni.

4.8. Civilno društvo oslanja se na građanske inicijative za pronalaženje rješenja za socijalne i ekološke probleme s kojima se suočava zajednica. Taj proaktivni duh ima različite strukturne oblike i dokaz je postojanja demokratskog okruženja koje autoritarne vlade ne prihvaćaju i često pokušavaju zabraniti.

4.9. Načelo snažnog civilnog društva učvršćuje se paralelno s razinom razvoja. U nekim je zemljama civilno društvo organizirano na etničkoj osnovi. Trebalo bi promicati kulturu u kojoj se ono temelji na državljanstvu.

4.10. Kako je već naveo u pogledu odnosa između Europske unije i zemalja AKP-a, EGSO kao cilj postavlja primjenu predviđenih institucionalnih mehanizama, promicanje i podupiranje organizacija civilnog društva i socijalnih partnera, prepoznajući da ti akteri imaju pokretačku ulogu u poticanju održivog razvoja, posebno u svjetlu UN-ova cilja održivog razvoja br. 17. ([11])

4.11. EGSO smatra da je suradnja s Gospodarskim, socijalnim i kulturnim vijećem Afričke unije izuzetno važna za uspostavu strukturirane strategije i jamčenje daljnjeg sudjelovanja dionika u partnerstvu Europske unije i Afričke unije.

4.12. EGSO će također održavati odnose sa Savezom gospodarskih i socijalnih vijeća Afrike (UCESA) recipročnim sudjelovanjem na događanjima ili u zajedničkim projektima.

Bruxelles, 4. prosinca 2024.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Oliver RÖPKE

([11]) SL C 443, 22.11.2022., str. 29., točka 1.9.